

Vanliga brister i övervakningsplaner för ETS 2

Naturvårdsverket är tillståndsmyndighet inom systemen för handel med utsläppsrätter (EU ETS). Detta innebär att vi prövar frågor som rör tillstånd till utsläpp av växthusgaser och hur utsläppen ska övervakas för de verksamheter som är skyldiga att ingå i systemet.

Denna vägledning riktar sig till verksamhetsutövare samt oberoende ackrediterade kontrollörer inom utsläppshandelssystemet för vägtransport, byggnader och övriga sektorer (ETS 2). Syftet med dokumentet är att ge vägledning kring hur övervakningsplanen ska fyllas i med avseende på några vanligt återkommande brister.

Versionshistorik

Versionsnummer	Datum	Ändring
1	2024-07-10	Första utgåvan.
2	2024-08-08	Uppdatering av samtliga avsnitt samt nya avsnitt 3 och 10.
3	2024-09-30	Uppdatering av avsnitt 7 samt nytt avsnitt 9

Innehåll

1.	Avvikelser mot nivåkrav måste motiveras	3
2.	Biobränslen	4
2.1.	Emissionsfaktor och värmevärde för biobränslen	4
2.1.1.	Värden tas från leverantör	5
2.1.2.	Värden tas från Nationell Inventeringsrapport (NIR)	6
2.1.3.	Annat litteraturvärde används	6
3.	Blandade bränslen	6
3.1.	Emissionsfaktor och värmevärde för blandade bränslen	7
4.	Biogas på naturgasnät	9
5.	Användning av NIR-värden för kommersiella standardbränslen	10
6.	Analysfrekvens - krav på lägsta frekvens	11
7.	Mätinstrument	12
7.1.	Undantag på kravet av förteckning på mätinstrument vid tillgängliggjorda bränslemängder	12
7.2.	Generiska mätinstrument	12
8.	Krav på ackrediterade labb	13
9.	Undantag från kravet att lämna in en osäkerhetsbedömning	14
10.	Orimliga kostnader enligt artikel 75d	16
11.	Verksamhetsutövare som också är slutanvändare av bränsle	16
12.	Länkar och kontaktuppgifter för mer vägledning	16

1. Avvikelser mot nivåkrav måste motiveras

För varje bränsle ställs krav på vilken övervakningsnivå enligt MRR* som ska tillämpas för frisläppta bränslemängder, beräkningsfaktorer respektive täckningsfaktor. Om denna nivå inte tillämpas måste det motiveras med att det är tekniskt ogenomförbart (MRR artikel 75c) eller att det leder till orimliga kostnader (artikel 75d) att tillämpa krävd nivå†.

Undantag

Om verksamhetsutövaren är klassad som en bränsleverksamhet med låga utsläpp (artikel 75n) eller om bränslet är ”av ringa omfattning” får lägre nivåer tillämpas utan att man behöver redovisa att det är tekniskt omöjligt eller leder till orimliga kostnader att tillämpa en högre nivå.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Avsteg från nivåkrav ska anges så här i övervakningsplanen:

A. Om avsteget motiveras med orimliga kostnader

1. Beräkningen av orimliga kostnader ska bifogas övervakningsplanen. Mallen för att redovisa orimliga kostnader hittar ni under avsnitt 8 i denna vägledning.
2. **Flik E:**
 - Om det gäller frisläppta bränslemängder ska en hänvisning göras till beräkningen (mallen för orimliga kostnader) i kommentarsfältet under rubrik (c).
 - Om det gäller täckningsfaktorn ska en hänvisning göras till beräkningen (mallen för orimliga kostnader) i kommentarsfältet under rubrik (d. iii).
 - Om det gäller en beräkningsfaktor ska en hänvisning göras till beräkningen (mallen för orimliga kostnader) i kommentarsfältet under rubrik (g).

B. Om avsteget motiveras med att det är tekniskt omöjligt

1. **Flik E:**
 - Om det gäller frisläppta bränslemängder ska beskrivningen framgå under rubrik (d.iv) i kommentarsfältet, antingen som fritext eller genom hänvisning till bilaga.
 - Om det gäller en beräkningsfaktor ska beskrivningen framgå i kommentarsfältet under rubrik (g), antingen som fritext eller genom hänvisning till bilaga.

* KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2018/2066 av den 19 december 2018 om övervakning och rapportering av växthusgasutsläpp i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG och om ändring av kommissionens förordning (EU) nr 601/2012

† Detta gäller inte för rapportering av 2024 års utsläpp

2. Biobränslen

Alla verksamheter som vill nollräkna biobränslen behöver ha hållbarhetsbesked från Energimyndigheten. Finns inte hållbarhetsbesked för den aktuella mängden ska utsläppet rapporteras som fossilt.

Det är också obligatoriskt att övervaka och rapportera både värmevärde och preliminär emissionsfaktor för rena biobränslen, samt att i utsläppsrapporten rapportera det biogena utsläppet.

Undantag

Krav på hållbarhetsbesked för biobränslen gäller med mycket få undantag. Se informationen i Naturvårdsverkets vägledning för mer information om vilka bränslen som är undantagna.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

A. Om bränslet har 100 % biomassafraktion och hållbarhetsbesked krävs

1. **Flik D 2.c:** Lägg till en ny informationskälla "Hållbarhetsbesked".
2. **Flik D 3.g:** Här ska det finnas en beskrivning av det förfarande som används för att se till att bränsleverksamhetens biobränslen lever upp till kraven i artikel 38.5 MRR, dvs. innehar hållbarhetsbesked.
3. **Flik E:**
 - Biomassafraktion:
 - **Tillämpad nivå:** Nivåöst
 - **Standardvärde:** 100 %.
 - **Källhänvisning:** "Hållbarhetsbesked".
 - **Rubrik g:** Går det inte att lägga in uppgifterna i "Biomassafraktion", lämna en kommentar om hållbarhetsbesked i kommentarsfältet under rubrik (g).

B. Om bränslet har 100 % biomassafraktion och hållbarhetsbesked inte krävs

1. **Flik D 2.c:** Lägg till en ny informationskälla "Hållbarhetsbesked ej tillämpligt". Följ därefter steg 3 enligt ovan.

2.1. Emissionsfaktor och värmevärde för biobränslen

Här följer några exempel på hur övervakningsplanen ska fyllas i. Exemplet gäller för biobränslen som har hållbarhetsbesked och som får

nollrapporteras och övervakas utan nivåer enligt artikel 38 MRR. Exemplen är inte uttömmande, fler alternativ kan vara möjliga.

Notera att emissionsfaktor och värmevärde får bestämmas på olika sätt, exempelvis är det vanligt att värmevärde fås från leverantör medan emissionsfaktor bestäms på ett annat sätt.

2.1.1. Värden tas från leverantör

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

1. **Flik D 2.c:** Lägg till en ny informationskälla som hänvisar till leverantörens uppgift.
2. **Flik E:**
 - Emissionsfaktor och/eller värmevärde:
 - **Tillämpad nivå:** Nivåöst
 - **Standardvärde:** Ange värdet om det är konstant över tid, lämna tomt annars.
 - **Källhänvisning:** Ange källan enligt punkt 1.
 - Naturvårdsverket rekommenderar att ni inte kör nivåöst, utan att ni använder värdena från NIR-listan (se avsnitt 5) om ni kan.

2.1.2. Värden tas från Nationell Inventeringsrapport (NIR)[‡]

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

1. **Flik D 2.c:** Lägg till en informationskälla ”Nationell inventering” om den inte redan är tillagd.
2. **Flik E:**
 - Emissionsfaktor och/eller värmevärde:
 - **Tillämpad nivå:** 2a
 - **Källhänvisning:** ”Nationell inventering”.
 - **Standardvärde:** Lämna tomt.
 - **Rubrik g:** beskriv vilket NIR-värde som används (ange namnet från NIR-listan)

2.1.3. Annat litteraturvärde används

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

1. **Flik D 2.c:** Lägg till en källhänvisning
 - Om värdet tas från bilaga VI i MRR, ange: ”Förordningen om övervakning och rapportering, bilaga VI”
 - Om värdet tas från annan källa, ange den källan.
2. **Flik E:**
 - Emissionsfaktor och/eller värmevärde:
 - **Tillämpad nivå:**
 - 1 om värdet tas från MRR
 - 2a om annat litteraturvärde används
 - **Källhänvisning:** Ange källan enligt punkt 1.
 - **Standardvärde:** Ange värdet.

3. Blandade bränslen

Bränslen som innehåller en blandning av fossila bränslen och biobränslen behöver kunna uppvisa hållbarhetsbesked för biobränslet för att få nollräkna den biobaserade andelen av bränslets koldioxidutsläpp. Finns inte hållbarhetsbesked för den aktuella mängden ska bränslets hela utsläpp rapporteras som fossilt.

Det blandade bränslets biomassafraktion, dvs kvoten av kol som härrör från biomassa relaterat till den totala kolhalten i bränslet, behöver därmed övervakas och rapporteras. Vanligtvis kan det massbalanssystem som ingår i

[‡] Läs mer om Nationella inventeringsrapporten i avsnitt 5

det kontrollsystem som Energimyndigheten godkänner för hållbarhetsbesked, användas för att beräkna biomassafraktionen. Denna metod för att bestämma biomassafraktionen klassas som nivå 3b i MRR.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool för blandade bränslen

A. Om bränslet har mindre än 100 % biomassafraktion och hållbarhetsbesked krävs

1. **Flik D 3.g:** här ska det finnas en beskrivning av det förfarande som används för att se till att bränsleverksamhetens biobränslen lever upp till kraven i artikel 38.5 MRR, dvs. innehar hållbarhetsbesked.
2. **Flik E:**
 - Biomassafraktion:
 - **Tillämpad nivå: 3b**

3.1. Emissionsfaktor och värmevärde för blandade bränslen

För ett blandat bränsle är det den preliminära emissionsfaktorn som ska övervakas och rapporteras, dvs den antagna sammanlagda emissionsfaktorn för bränslet baserat på kolinnehållet (biomassafraktion plus fossil fraktion). Det fossila utsläppet fås fram genom att den preliminära emissionsfaktorn multipliceras med bränslets fossila fraktion.

I utsläppsrapporteringen redovisas både bränslets fossila och biogena koldioxidutsläpp, men det är endast bränslets fossila utsläpp (samt utsläpp från eventuella icke hållbara biobränslen) som kommer att klassas som fossila och därmed behöver täckas med utsläppsrätter.

Även värmevärdet som övervakas och rapporteras ska utgöras av ett viktat värde som speglar blandningens värmevärde.

Om standardvärden från NIR[§] får användas för det blandade bränslets beräkningsfaktorer, behöver en viktning göras av standardvärden för det fossila bränslet samt biobränslet i blandningen för att få fram blandningens preliminära emissionsfaktor och värmevärde, se exempel på beräkning i rutan nedan. Notera att själva viktningen görs först i den årliga utsläppsrapporten eftersom den ska baseras på standardvärden som kan uppdateras årligen samt på biomassafraktionen för bränslet för hela året. Se avsnitt 5 hur övervakningsplanen kan fyllas i för emissionsfaktor och värmevärde för blandade bränslen.

Exempel: beräkning för att få fram preliminär emissionsfaktor

I exemplet antas en blandning av fossil bensin samt ETBE (hållbarhetsbesked innehåller för ETBE:n). Blandningen har över året en biomassafraktion på 6%. I exemplet antas blandningen klassas som ett kommersiellt standardbränsle vilket innebär att standardvärden från NIR-listan får användas.

I NIR-listan återfinns följande standardvärden för emissionsfaktorer:

Fossil bensin: 72,00 ton CO₂/TJ

ETBE: 73,24 ton CO₂/TJ

Biomassafraktion: 6%

Blandningens preliminära emissionsfaktor = $72,00 \times (1-0,06) + 73,24 \times 0,06 = 72,0744$ ton CO₂/TJ

[§] Värden från den nationella inventeringsrapporten, läs mer om detta i avsnitt 5

4. Biogas på naturgasnät

Det är möjligt att tillgodoräkna inköpt biogas från gasnät vid utsläppsrapportering, förutsatt att vissa kriterier är uppfyllda.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

OBS! Detta förutsätter att kraven enligt Naturvårdsverkets vägledning ovan är uppfyllda.

1. **Flik C 3.a:** Bränslemängden för den mixade gasen ska heta ”Naturgas/biogas”.
2. **Flik D 2.c:**
 - Lägg till en ny informationskälla ”Köpekontrakt”
 - Lägg till ”Nationell inventering” om den inte redan finns.
3. **Flik D 3.h:** Beskriv kortfattat förfarandet och rutinerna för övervakningen.
4. **Flik E:** För bränslemängden ”Naturgas/biogas”:
 - Emissionsfaktor & värmevärde
 - **Tillämpad nivå:** 2a
 - **Källhänvisning:** ”Nationell inventering”
 - **Standardvärde:** Lämna tomt
 - Biomassafraktion
 - **Tillämpad nivå:** 2
 - **Standardvärde:** Lämna tomt
 - **Källhänvisning:** ”Köpekontrakt”
 - Rubrik g:
 - Skriv att värden för naturgas från NIR används för emissionsfaktor och värmevärde.
 - Ange vilket från vilket land samt leverantör biogasen inhandlats. Om informationen är känslig kan den också lämnas via en bilaga som lämnas in via vår e-tjänst för säker inlämning ([länk](#)). Hänvisa i så fall till den bilagan i kommentarsfältet.

5. Användning av NIR-värden för kommersiella standardbränslen

För kommersiella standardbränslen tillåts något förenklade övervakningsmetoder, t.ex. får standardvärden från NIR (nationella inventeringsrapporten) användas för beräkningsfaktorer. NIR-listan finns i referensbiblioteket ([Referensbibliotek ETS 2 \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)) under rubriken ”Övervakning och rapportering”. Värdena uppdateras årligen och en ny version publiceras därefter av Naturvårdsverket. I tabellen nedan listas de bränslen som enligt MRR artikel 3.32 är att betrakta som kommersiella standardbränslen.

Ytterligare bränslen kan på nationell eller regional nivå klassas som likvärdiga kommersiella standardbränslen om de uppfyller kraven enligt MRR artikel 75k.2. En ansökan behöver göras av Naturvårdsverket till EU-kommissionen, som beslutar om bränslet uppfyller kriterierna. Godkända bränslen listas i tabellen nedan.

Att ta värden från NIR-listan

NIR-listan består av ett Excel-dokument med flera olika värden uppdelade i ett flikssystem. Ni måste därmed gå in på rätt flik för att hitta det korrekta värdet till ert specifika bränsleflöde.

För bränsle som förbränns i vägtransporter: ta värden från flik ”Heating values transport” eller ”EF CO2 transport” i NIR-listan.

För bränsle som förbränns i anläggningar: ta värden från flik ”stationär förbränning” i NIR-listan.

Kommersiella standardbränslen enligt artikel 3.32 MRR	Bränslen som klassas som likvärdiga kommersiella standardbränslen enligt Naturvårdsverket
Bensin	
Dieselolja	
Etan/propan/butan	
Fotogen	
Lampolja	
Lätt eldningsolja	
Vanliga transportbränslen såsom E5, E10 och B7	

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Om bränslet är ett kommersiellt standardbränsle och NIR-värden tillämpas gäller följande.

A. Om bränslet finns på listan över kommersiella standardbränslen enligt artikel 3.32 ovan

1. **Flik C 3.a:** Ange bränsletyp ”Kommersiella standardbränsle”.

2. **Flik E:**

- Värmevärde & emissionsfaktor
 - **Tillämpad nivå:** 2a
 - **Källhänvisning:** ”Nationell inventering”
 - **Standardvärde:** Lämna tomt
 - **Rubrik g:** Beskriv vilket/vilka NIR-värde som används (ange namnet/namnen på bränslena från NIR-listan). För blandade bränsle, beskriv att viktning av standardvärde för det fossila bränslet och biobränslet kommer att göras med hjälp av biomassafractionen.
- Biomassafraktion – rena fossila bränslen
 - **Tillämpad nivå:** -
- Biomassafraktion – blandade bränslen
 - **Tillämpad nivå:** 3b

6. Analysfrekvens - krav på lägsta frekvens

Om analyser i enlighet med artikel 32–35 MRR används för att bestämma beräkningsfaktorer finns krav på lägsta analysfrekvens enligt tabellen i Bilaga VII MRR.

Om den lägsta analysfrekvensen inte nås måste man antingen höja frekvensen tills lägsta nivån nås, eller motivera att detta skulle leda till orimliga kostnader enligt artikel 75d MRR. Se avsnitt 8 för information om hur orimliga kostnader ska beräknas.

För beräkning av orimliga kostnader för en höjning av analysfrekvensen ska en förbättringsfaktor om 1% användas enligt artikel 75d MRR.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Avsteg från analysfrekvens anges så här i övervakningsplanen:

1. Beräkningen av orimliga kostnader ska bifogas övervakningsplanen. Mallen för orimliga kostnader i avsnitt 8 ska användas.
2. **Flik E, rubrik g** ska det framgå vilken frekvens som används och en hänvisning göras till beräkningen enligt ovan.

7. Mätinstrument

7.1. Undantag på kravet av förteckning på mätinstrument vid tillgängliggjorda bränslemängder

Det finns ett undantag på kravet att fylla i förteckningen på mätinstrument vid tillgängliggjorda bränslemängder. Du behöver inte fylla i förteckningen på era mätinstrument om **samtliga** villkor är uppfyllda:

- Din bränsleverksamhet omfattas även av systemet för energiskatt/punktskatt (ETD/ED);
- samma mätinstrument används som under energiskatte-/punktskattedirektivet (ETD/ED);
- alla relevanta mätinstrument ägs av en handelspartner, dvs. inte av dig;
- mätmetoderna är baserade på nationell metrologisk kontroll.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Flik D.2.b: Fyll förteckningen över samt placeringen av mätinstrumenten som används för att fastställa tillgängliggjorda bränslemängder. Ange:

- Typ av mätinstrument;
- Placering internt;
- Angiven osäkerhet; och
- Mätintervall.

7.2. Generiska mätinstrument

Har man flera mätinstrument av samma slag, dvs. generiska mätinstrument, så behöver man inte ange varje separat mätinstrument i övervakningsplanen. Detta gäller särskilt i det fall verksamheten har ett stort antal generiska mätare, vars syfte är att fastställa bränslemängder som tillgängliggjorts för konsumtion.

Verksamhetsutövaren kan i detta fall ange ett generellt mätinstrument i övervakningsplanen, som får representera alla liknande mätinstrument i systemet/bränsleverksamheten. Detta gäller exempelvis mätinstrument som mäter gasleveranser ut till kunder på ett gasnät eller drivmedelsleveranser via lastbil, där mätare finns i varje lastbil. Det är dock viktigt att redogöra för vilka rutiner som finns på plats för att hantera detta rent praktiskt. Detta inkluderar rutiner på hur man kontrollerar mätinstrumenten och att dessa uppfyller de nödvändiga osäkerhetsnivåerna (om osäkerhetsberäkning behöver genomföras för bränslemängden). Detta bör även framgå i beskrivningarna i övervakningsplanen. Se ytterligare information i ”Det allmänna vägledningsdokumentet för verksamhetsutövare inom ETS 2” som går att hitta i vårt referensbibliotek (avsnitt 6.5.3.3-6.5.3.5)

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Flik D.2.b: Fyll förteckningen över samt placeringen av mätinstrumenten som används för att fastställa tillgängliggjorda bränslemängder. **Ange:**

- Typ av mätinstrument;
- Angiven osäkerhet
- Placering internt; och
- Mätintervall.

8. Krav på ackrediterade labb

Om analyser i enlighet med artikel 32–35 MRR används för att bestämma beräkningsfaktorer finns krav på att de laboratorier som används ska vara ackrediterade (artikel 34).

Om ackrediterat labb inte används måste man motivera följande:

- att det är tekniskt omöjligt enligt artikel 75c MRR eller ekonomiskt orimligt enligt artikel 75d MRR att använda ett ackrediterat labb, och
- att det labb man använder uppfyller krav som motsvarar de krav som ställs på ett ackrediterat labb, se artikel 34.3.

För beräkning av orimliga kostnader för att byta till ett ackrediterat labb ska en förbättringsfaktor om 1% användas enligt artikel 75d. Se avsnitt 8 för information om hur orimliga kostnader ska beräknas.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Användning av icke-ackrediterade labb ska anges såhär i övervakningsplanen:

A. Om avsteget motiveras med orimliga kostnader

1. Beräkningen av orimliga kostnader ska bifogas övervakningsplanen. Mallen enligt avsnitt 8 ska användas.
2. En redogörelse av att det använda labbet uppfyller kraven enligt artikel 34.3 ska bifogas övervakningsplanen.
3. **Flik D 2.d:** i sista kolumnen ("om så inte är fallet...") ska en hänvisning ska göras till bilagorna enligt punkt 1 och 2 för det aktuella labbet.

B. Om avsteget motiveras med att det är tekniskt omöjligt

1. En bilaga ska bifogas övervakningsplanen där det framgår
 - varför det är tekniskt omöjligt att använda ett ackrediterat labb, och
 - en redogörelse av att det använda labbet uppfyller kraven enligt artikel 34.3.
2. **Flik D 2.d:** i sista kolumnen ("om så inte är fallet...") ska en hänvisning göras till bilagorna enligt punkt 1 för det aktuella labbet.

9. Undantag från kravet att lämna in en osäkerhetsbedömning

Enligt artikel 75j.3 i MRR krävs det inte någon bedömning av osäkerheten om samtliga av följande villkor är uppfyllda:

- Den reglerade enheten är samma enhet som har rapporteringsskyldigheter enligt energiskatte-/punktskattedirektivet.
- Den reglerade enheten använder mätmetoderna enligt energiskatte-/punktskattedirektivet, alltså även de som används av bränslehandelspartner, inklusive nätoperatörer (t.ex. systemansvariga för distributionssystem för naturgas).
- De mätmetoder som avses i punkten ovan är föremål för nationell lagstadgad metrologisk kontroll (uppfylls i de flesta fall för alla kommersiella transaktioner).

Om så är fallet, sannolikt i de flesta fall för naturgas, flytande bränslen och delar av kolmarknaden, behövs ingen ytterligare bedömning, så den reglerade enheten kan anta att de högsta nivåerna är uppnådda. Verksamhetsutövare som uppfyller villkoren ovan behöver därmed inte lämna in en osäkerhetsbedömning under Flik D.3.e

Detta gäller även för verksamhetsutövare vars bränsle endast är av ringa omfattning.

Läs mer om osäkerhetsbedömningen under avsnitt 6.5 i ”Den allmänna vägledningen för verksamhetsutövare inom ETS 2”.

10. Orimliga kostnader enligt artikel 75d

EU-kommissionen kommer att ta fram en mall som ska användas för att redovisa orimliga kostnader. Mallen har inte publicerats ännu. Tills vidare, se den mall som används för redovisning av orimliga kostnader inom ETS 1. Metoderna kommer troligtvis att likna varandra i stora drag, men kan komma att skilja sig åt i vissa detaljer:

- länk till [EU-kommissionens mall](#)

11. Verksamhetsutövare som också är slutanvändare av bränsle

I vissa fall kan verksamhetsutövaren inom ETS 2 också vara slutanvändare av bränsle. Det gäller exempelvis anläggningar som har egna skatteupplag för bränsle som används i den egna verksamheten. Nedan återfinns ett förslag på hur ERT (flik C, avsnitt d) kan fyllas i för den typen av bränsle när det kommer till beskrivning av på vilket sätt bränslet har frisläppts för konsumtion.

Så här fyller du i EU ETS Reporting Tool

Medel genom vilka bränslen frisläpps för konsumtion:

- 1. Flik D 2.a:** Lägg till ett medel som stämmer överens med hur bränslet transporteras från det egna skatteupplaget till slutanvändningen, t.ex. om det sker med lastbil. Om inte de förinställda alternativen stämmer överens med hur bränslet levereras finns möjligheten att välja alternativet "Övriga" och skriva in ett eget medel.
- 2. Flik D 2.b:** Lägg till ett medel "Övriga" och beskriv att leverans sker direkt till slutkonsument och att slutkonsumenten är den egna verksamheten.

12. Länkar och kontaktuppgifter för mer vägledning

Läs mer om ETS 2 på vår [hemsida](#).

I vårt [referensbibliotek](#) finns länkar till relevant lagstiftning samt ytterligare vägledningsdokument, mallar och informationsfilmer från Naturvårdsverket och EU-kommissionen.

För ytterligare frågor går det även bra att kontakta Naturvårdsverkets funktionsbrevlåda euets@naturvardsverket.se.